

Etter krigen

- Fortsatt er det sår å lege Etter krigen i Bosnia.
- 20 september skrev Sunnmørsposten om rettsoppgjøret som skjer nå.
- Helga etter handlet det om Azra fra Ålesund og Sarajevo.
- Samtidig pågikk det sjettemetoden der.
- Fjerde oktober handlet det mest om Kenan som unnslapp en fangetransport.
- I dag fortsetter vår serie «Bosnia nå».

Savnet av kjente og kjære kan aldri viskes helt vekk. I minnet lyder fortsatt ekko av granater. Men uroen erstattes av

Samtalen mellom Dzenita og Lejla er intens. Skifte mellom tårer og latter skjer kjapt.

Sakte slipper

RETUR. Derfor er Lejla Jasarevic (32) tilbake i fødelandet, tross motstand fra sine nærmeste. Etter 12 år i Stockholm, valgte hun og ektemannen å flytte hjem til Bosnia med to små sønner.

– Jeg lengtet alltid tilbake. Ville finne meg sjøl, og hjelpe til, sier hun. Dzenita Pinjo (36) er glad for den nye venninnen. Vi er på Rosen-kurs i Fojinica utenfor Sarajevo. De to har kjørt svingete veger fra sin by Visoko for å delta her fem dager i september. Begge er nysgjerrige på metoden som verktøy.

– For å komme videre, må vi forsone oss med det som har skjedd. Vi må lege oss sjøl før vi kan lege andre, understreker Dzenita. Hun er utdannet fysioterapeut fra universitetet, og bodde i Bosnia under hele krigen. Lejla rømte fra sin fødeby Prijedor nordøst i landet. Om de to har forskjellige historier, er noe likt. Årene mellom 1992 og -95 har satt varige spor. Ingen var forberedt på helvetet som brøt løs.

Flukten. – 20 000 mennesker satt i fangeleirer i min by. Vi rømte med første konvoi. Nesten fem tusen mennesker i en desperat

«Jeg bare anstrengte meg for å overleve. Var alltid redd. For familien min, for meg sjøl»

DZENITA PINJO

flukt. De kastet granater etter oss der vi løp gjennom skogen. Det var sju vanvittige timer før vi var trygge. 200 muslimske menn ble plukket ut og skutt. Vi hørte dem! Nå må flere av de ansvarlige stille for domstolene i Haag, sier Lejla. Blikket mørkner mens hun snakker. Det hun opplevde som 16 åringer har brent seg fast.

Hun forteller om foreldre som forlot alt de hadde bygd opp. Om en morbror i Sverige som de satte sin lit til. Og om hvor rystet slekta ble da hun valgte å dra tilbake for å bo i Bosnia. De frarådet henne.

Men Lejla dro likevel, og har endt opp med å bære hijab. Sjalet er et signal om et verdivalg.

– Det er uvant for min familie at jeg nå er troende muslim. Men dette er min veg. Rosenmetoden hjalp meg hit, sier hun bestemt.

Alt mulig. Dzenita Pinjo er i en annen situasjon. Hun ble i Visoko. Gjemte seg i kjellere mens granatene smalt dag og natt. Nå bor hun med sin bror og foreldre. Å skaffe seg noe eget er ikke å tenke på en gang.

– 2008 ga meg nye muligheter. Alt jeg lærer her skal brukes i mitt arbeide. Det er som om både kropp og sjel friskner til, lyder hennes kommentar. Om hverdagens er tøffe økonomisk for folk flest, har hun fortsatt trua på at Bosnia skal klare seg.

Lejla startet med Rosenmetoden i Stockholm. Siden da har mye endret seg.

– I starten ble jeg anbefalt å gå. Så da gjorde jeg det for andres skyld. Jeg oppdaget at jeg ble modig av det. I Sverige ble jeg blomsterdekoratør, og jeg tvilte på at jeg maktet å ta Rosenutdanning i tillegg. Det tok så lang tid. Slik tenker jeg ikke leng-

er. Nå er jeg her for min egen skyld. Jeg må ikke skynde meg.

Forandring. Øynene gnistrer. I det ene sekundet svarte av sorg. Før de skifter til glede. Når de andre på kurset snakker, oversetter hun rolig, men intenst. Straks metoden skal praktiseres, forsvinner hun inn på et siderom. Det er menn tilstede, og da kan hun ikke kle av seg noe.

– Før var jeg kun muslim i navnet. Gikk kledd som deg. Hjertet mitt lengtet hjem. Tilbake i Bosnia trodde jeg at nå ville alt bli bra. Likevel manglet det noe, forteller Lejla som synes at islam har gjort henne hel.

– Det var ikke bare enkelt å

Rosenmetoden

- Handler om at kroppen har sitt eget språk.
- Gir mulighet for dyp avspenning gjennom berøring.
- Kroppen gir bare slipp på det den er rede til.
- Grunnleggeren Marion Rosen er fysioterapeut.
- 94 åringen praktiserer fortsatt.

KILDE: WWW.ROSENMETODEN.NO

håp om ei bedre tid.

ALLE FOTO: KRISTIN MARIDAL

skrekken

«Jeg lengtet alltid tilbake. Ville finne meg sjøl, og hjelpe til»

LEJLA JASAREVIC

komme som flyktning som 16 åring. Men nå kan jeg si takk for alt jeg fikk der. Det gikk ni år før mine foreldre hadde et hus å dra tilbake til i Bosnia. De er der i feriene, men vil aldri flytte fra Sverige. Tryggheten betyr alt, forklarer hun mildt.

Stjal tid. De to kvinnene snakker lavmælt om krigen. Hvor rart det var å plutselig være den store nyheten i alle TV-kanaler. Livet ble snudd trill rundt.

– Fienden kom aldri helt inn i Visoko. Men de kastet granater uten stans. Så mange døde. Jeg

bare anstrengte meg for å overleve. Var alltid redd. For familien min, for meg sjøl, sier Dzenita.

Søster. Hele tilværelsen ble usikker. De som var nærmest, forsvant. Andre rundt henne kom tettere på. Det ble dem mot krigen. Og i alt dette triste, vokste nye vennskap. Hun sammenligner det litt med Rosenkurset nå. Ansiktet lyser opp.

Varsomt spør jeg om hva som var det verste i krigsåra. Hun svelger lenge før hun makter svare. Bestevenninnen fra barndommen ble borte. Dzenita viste ikke hvor hun ble av. De to var som søstre.

– Jeg følte meg så forlatt uten henne der, og søkte henne i andre mennesker. Vi var unge kvinner, på terskelen til voksenlivet. Så kom en bråstopp. I dag kjennes det slett ikke som om jeg er 36 år. Heller 32.

Krigen stjal fire år fra meg.

KRISTIN MARIDAL
kristin.maridal@smp.no

Sjette samling

En blind mann tok Rosenmetoden til Bosnia.

NÆRVÆR. Nå våger stadig flere menn å ta fatt på utdanningen som rosentapeut her.

– De er unge og uredde menn. Flere er fysioterapeuter. Først var de frustrerte over noe så abstrakt som følelser. Men nå ser de at det nytter, sier Annika Minnhberg. Sammen med Yrsa Kjerrgren arrangerer hun sjette samlingen i Sarajevo på tre år. Begge har lang fartstid med Rosenmetoden fra Sverige, og Bosnia er frivillig innsatsområde. Kurset er gratis.

Blinde Vehbija Peksin er ei historie i seg sjøl. Den kan du lese neste helg. Minnhberg og Kjerrgren var hans lærere i Stockholm. Takket være hans initiativ, har Rosenkurset virket som rene fredsverksted. Berøring og ekte nær-
vær gir uttelling.

Forklaring. – Her er over 30 bosniske deltagere samt en mindre delegasjon fra Skandinavia. Å blande gruppen er en ny erfaring, sier Yrsa. Vi er på et rehabiliseringscenter i Fojinica utenfor Sarajevo. Fasilitetene er som å skru klokka år tilbake. I enkelte fellesrom røykes det intenst. Min sjåfør har forklaringen. Nikotinen roer nervene. Jeg er forsinket etter å ha vært landtroll i Wien. Tåka betyr utfordring når fly skal lande i Sarajevo.

Trygt. Tre tolker sørger for at kommunikasjonen flyter. Branko Nikolic fra Montenegro, har bodd 30 år i Stockholm og er ferdig rosentapeut. Lejla Jasarjevic og Kenan Maglalija som du las om forrige helg, hjelper til. Svenske Lotta Johansson assisterer i likhet med Randi Humlen Lund fra Ålesund. Ledelsen gjør atmosfæren i salen trygg. Flere deler sine opplevelser.

– Særlig sterkt var det når en ung kvinne stilte modig til kroppslesing. Stillheten i salen var

Sakte repareres Sarajevo.

varm og lyttende. Før hender viste at de hadde sett. Varsomt ble hun guidet til en ny holdning, forteller Randi Humlen Lund som påpeker at Rosenmetoden handler om å bli møtt.

Rustning. Like harmonisk var det ikke under første Rosensamling i Sarajevo for tre år siden. Minnhberg beskriver det som en ordkrig.

– Fjorten menn og seks kvinner ropte og skrek til hverandre, minnes hun. Nå kan de le av opptakten. Kurslederne satt rolig, til freden senket seg etter alle verbale angrep. Så startet prosessen.

– Rosenmetoden bryr seg ikke om religion eller politikk, forklarer Yrsa Kjerrgren. Hun snakker om rustninger som enkelte bærer. Det blir stivt og vondt.

– Under krigen trengtes beskyttelsen. Men nå kan de komme ut av skallet, fortsetter hun.

Flere som deltar var barn under krigen. Det er som om de blir ekstra lekelystne etterhvert som de blir tydelige.

– Det er ikke offeret vi støtter hos krigsbarnet, men styrken de har som overlevende, understreker Annika Minnhberg.

Berøringene åpner for å finne sannhet i hver enkelt. Denne øker igjen forståelsen for andre, forklarer de to.

En god sirkel som bidrar til fred.

KRISTIN MARIDAL
kristin.maridal@smp.no

Dise ledet det sjette Rosenkurset i Bosnia: Lotta Johansson f.v., Yrsa Kjerrgren, Annika Minnhberg, Branko Nikoloic og Randi Humlen Lund.

